

Pukovnik u penziji
ANTON MALIĆ

Teorijske rasprave u armijama NATO o upotrebi nemotorizovane pešadije na evropskom ratištu

Rasprava o upotrebi pešadije na evropskom ratištu, na nedavno održanom skupu u Hamburgu, bila je usmerena na dva pitanja: (1) realni izgledi i objektivne mogućnosti za njeno angažovanje na sva tri evropska vojišta, i (2) optimalna rešenja u domenu njene organizacije i tehnološkog sastava. U tim okvirima razmatrana je i struktura tzv. lake pešadije, odnosno kompleks nemotorizovane pešadije u celini.

Opšta je procena da pešadija nije izgubila na svojoj vitalnosti i snazi i da se njena uloga ne sme zapostavljati, čak ni u uslovima masovne upotrebe oklopno-mehanizovanih jedinica. To posebno važi za brdsko-planinsko i manje prohodno zemljište, koje je bitna karakteristika severnoevropskog i južnoevropskog vojišta, ali je u tom kontekstu analizirana i geomorfološka struktura srednje Evrope. Nemotorizovana pešadija i tzv. lake jedinice mogu biti veoma pogodne za dejstvo na krilnim frontovima, ali i u urbanim sredinama na centralnoevropskom vojištu. Da bi se osposobljavale za tu vrstu dejstava, insistira se na njihovoj fleksibilnoj formaciji, snažnijoj helikopterskoj komponenti, efikasnijem lakom naoružanju i raznovrsnijoj opremi za izvođenje i komandovanje. Smatra se da jedinice lake pešadije zadovoljavaju skoro sve pomenute zahteve.

U vojnim publikacijama zapadnih zemalja, pre svega Sjedinjenih Američkih Država, SR Nemačke, V. Britanije i Italije, u poslednjih nekoliko godina sve češće i studioznije vode se rasprave o ulozi, zadacima i perspektivama upotrebe pojedinih vidova, rodova i vrsta jedinica na potencijalnom evropskom ratištu, pri čemu su u fokusu pažnje najčešće dva vojišta — centralnoevropsko i južnoevropsko.¹ Takav interes očigledno nije slučajaj, niti je odraz samo intelektu-

¹ Geostrategijska podela evropskog ratišta, izvršena na nivou strategija NATO i VU, ima mnoge sličnosti. Vrhovna komanda NATO podelila je evropsko ratište na tri vojišta — severnoevropsko (SEV), centralnoevropsko (CEV) i južnoevropsko (JEV), a prema zapadnim izvorima isti princip je primenjen i u VU uz manje modifikacije: evropsko ratište je podeljeno na severozapadno, zapadno i jugozapadno («Military Review» br. 4/84).

alne dokolice vodećih vojnih teoretičara i pisaca. Razlog je mnogo ozbiljniji. Na tlu Evrope, posebno u njenoj centralnoj zoni, razmešteni su izuzetno snažni vojni efektivni obe vojno-političke grupacije (NATO i VU), i to u najvišem stepenu borbene gotovosti, osposobljeni za trenutna operativna dejstva. Otuda sve ono što se zbiva i projektuje u ovoj regiji ima višestruki odraz i polivalentni uticaj na evropsko ratište, u prvom redu na njegovo južno krilo. To je, verovatno, bio jedan od glavnih inicijalnih činilaca koji je nametnuo potrebu održavanja šireg naučnog skupa najviših komandnih i štabnih organa NATO sa područja Evrope pre nepune dve godine u Hamburgu, o čemu je u vojnim časopisima NATO objavljeno više komentara. Najpotpuniju informaciju dao je general-potpukovnik grčke armije Ioanis Bitu u teorijskoj publikaciji »Stratitotiki epitheorisis«, br. 2 iz 1987. godine.

Sudeći po nivou učesnika, funkcijama i činovima referenata, kao i tretmanu pokrenutih problema, reč je o skupu čije su dimenzije i rezultati imali ne samo zapažen teorijski domet već i mnoge aplikativne vrednosti. Podneta su četiri saopštenja: brigadni general *G. Brugmann*, načelnik štaba 1. korpusa SR Nemačke, referisao je o karakteru centralnoevropskog vojišta sa stanovišta njegovih operativnih i orografskih karakteristika; general *W. Scotter*, komandant britanske armije na Rajni i komandant Severne grupe armija, izložio je britanske doktrinarne poglede na upotrebu motorizovane pešadije, ilustrujući to operacijom »Goodwood« iz drugog svetskog rata; general *F. Kroessen*, komandant američkih snaga u Evropi, podneo je saopštenje o pešadiji kao jednom od dominantnih rodova vojske u ratu, a general *W. R. Richardson*, komandant Komande za obuku i doktrinu KoV SAD, interpretirao je američke stavove o mogućnostima i oblicima upotrebe lake pešadije NATO na evropskom ratištu, ali i šire. Na neki način, rasprava je imala određenog uticaja i na noveliranje jednog broja teorijsko-doktrinarnih koncepta na nivou operatike i taktike armija NATO, između ostalog i na bazično pravilo kopnene vojske SAD FM 100-5.²

1. Pogled na centralnoevropsko vojište

Polazna teza generala SR Nemačke u procenjivanju relevantnih činilaca koji će biti od uticaja na daljnji razvoj vojno-političkih odnosa na tlu centralne Evrope svodi se, u osnovi, na tri konstata-

² Detaljnije o tome videti u »Vojnom delu« br. 6/85 i br. 2/87.

cije: prvu, u ovoj i narednoj deceniji postojeća geopolitička konstelacija dva antagonistička bloka — NATO i VU neće pretrpeti bitnije i značajnije promene i pomeranja; drugu, obe supersile (SAD i SSSR) izbegavaće u najvećoj meri svako oštrije širenje svetskog uticaja, koji će i u budućnosti zadržati »stabilan, ali oprezan trend«; treću, do kraja ove decenije, a verovatno i duže, iluzorno je očekivati vojni sukob na tlu Evrope, pogotovo glavnih snaga oba bloka, jer to očigledno ne odgovara nijednom od njih.³ Ako se, ipak, pođe od takve hipoteze, sigurno je da bi svaka vojna konfrontacija na tom prostoru imala dalekosežne posledice, sa tendencijom brzog prerastanja u globalni rat nuklearnog tipa. Razlog koji upućuje na takav zaključak, bar sa stanovišta NATO, logičan je: zbog svojih geostrategijskih i ekonomskih karakteristika centralnoevropsko vojište predstavlja »u ovom trenutku ključni region odbrane Zapada«, pa mu analogno tome pripada i dominantno mesto u stratezijskim planovima i procenama Vrhovne komande NATO.⁴

a) *Geografska i urbana struktura*

Morfologija centralne Evrope bitno se razlikuje od severne i južne evropske regije: 50 odsto čine ravničaste obradive površine, 30 odsto su šume, 10 odsto je pokriveno močvarama i vodama (jezera, reke), 5 odsto pripada naseljima, a 5 odsto su komunikacije (putevi, železnice i dr.). Do kraja ovog stoleća pomenute veličine osetno će se promeniti u prilog »neprohodne« komponente; računa se da će urbanizacija zahvatiti najmanje još 4—5 odsto, a slične su prognoze i sa proširenjem vegetacije.

Geostrategijska struktura centralne Evrope, ocena je vojnih stručnjaka, nema dovoljnu stratezijsku dubinu za izvođenje operacija širih razmera. O tome se govori i u zvaničnoj publikaciji 525-5 — *The Airland Battle and corps 86* Komande za obuku i doktrinu KoV SAD: »U Evropi nema dovoljno manevarskog prostora za realizaciju tradicionalne strategije odbrane po dubini, što znači da odbrana mora otpočeti prostorno što više unapred, istovremenim razbijanjem snaga u neposrednom dodiru i zadržavanjem, razbijanjem

³ Tome će umnogome doprineti i najnoviji sporazum SAD i SSSR o uklanjanju raketa operativno-taktičkog dometa iz Evrope, potpisan 8. decembra 1987. u Vašingtonu.

⁴ Prirodno, to ne umanjuje stratezijski značaj i izuzetnu osetljivost ostala dva vojišta — JEV i SEV, o čemu je u »Vojnom delu« već objavljeno nekoliko tekstova. Poslednji je u br. 3/84 — *Kopnene snage NATO na južnoevropskom vojištu*.

i uništavanjem snaga sledećih ešelona, sa ciljem preuzimanja inicijative i prelaska u ofanzivna dejstva». ⁵

Analizirajući centralnoevropsko bojište iz tog ugla, general Bruggmann je izdvojio tri kompleksa: urbani, saobraćajni i klimatski.

Centralnoevropsko bojište prepuno je starih i novopodignutih industrijskih centara i gradova. *Stari* gradovi, iz ranijih epoha, isprepletani su mnoštvom tesnih i neregulisanih puteva koji ograničavaju osmatranje i otežavaju dejstvo tehnike i oklopnih formacija, a urbanizovane kvartove u njima moguće je lako pretvoriti u objekte, koji uspešno parališu prodor tenkovskih i motorizovanih jedinica. *Novi* gradovi i industrijski rejoni, izgrađeni u poslednje 3—4 decenije, imaju, međutim, savremena urbanistička obeležja i drukčije utiču na taktičko-operativna dejstva. Ulice su široke i pogodne za upotrebu jačih sastava, vidljivost je mogućna čak do 1.000 i više metara, a osetno se povećavaju i mogućnosti za izvođenje manevra pešadijskih, oklopnih i artiljerijskih jedinica, posebno kontrolu slobodnih prostora.

Mreža puteva i auto-strada raspoređena je gusto u svim pravcima, tako da je višestruko omogućena i olakšana kontrola pojedinih operativno-taktičkih pravaca. Stvaranjem dimnih zavesa većeg obima na komunikacijama i važnijim objektima na njima napadaču se (ali i braniocu) osetno smanjuje polje vidljivosti, ograničavaju zone gađanja i parališe pokret motomehanizovanih formacija, što u određenom operativno-taktičkom trenutku može da bude od odlučujućeg uticaja na tok i ishod borbenih dejstava.

Klimatski ambijent srednje Evrope, za razliku od juga evropskog kontinenta, karakteriše, pre svega, osetno manji nivo vidljivosti zbog čestih kiša i dugotrajnih magli. U određenim alpskim predelima npr. broj dana pod maglom dostiže i do 150 godišnje, a u većini drugih regija iznosi od 30 do 100. Meteorološkim statistikama utvrđeno je, isto tako, da su veoma česte noći bez mesečine, izrazito mračne, i da u SR Nemačkoj takva obeležja ima gotovo svaka treća ili četvrta noć. To nameće potrebu masovnog korišćenja instrumenata i uređaja za noćna dejstva, naročito za osmatranje i gađanje, kao i kretanje motorizacije.

⁵ B. Mario, *La nuova dottrina dell' esercito USA*, »Rivista Militare«, 1/83.

b) *Aktuelni problemi odbrane*

Pošto do kraja ove decenije ne treba očekivati osetnije pomeranje donje granice konvencionalnih snaga NATO u Evropi, zapadnonemački generalštab procenjuje da je postojeća koaliciona doktrina »elastičnog odgovora« dovoljno pouzdana i da ne postoji ozbiljan razlog za neku drukčiju, moguću strategijsku koncepciju. Po oceni generala Brugmana, postojeće konvencionalne snage NATO imaju tri osnovna zadatka: da odbiju napad neprijatelja što je moguće bliže nacionalnim granicama; da povrate i zadrže operativno-strategijsku inicijativu; da ponovno zauzmu izgubljeno zemljište.

Da li su i u kojoj meri armije NATO osposobljene za izvršenje tako složenih zadataka — postavilo je pitanje nekoliko učesnika rasprave. Po mišljenju većine, protivnik (snage VU) ima izrazitu prednost u snagama i sredstvima raspoređenim »na prvoj liniji«, zbog čega postojeći koncepti »aktivne« i »pokretne« odbrane, koji su sve do nedavno predstavljali dominantno operativno-strategijsko načelo armija NATO, više ne mogu da egzistiraju na stari način. Takav stav obrazlagan je, između ostalog, sledećim argumentima: (1) kvalitativno novim koncepcijsko-organizacijskim rešenjima koje će sovjetske snage primenjivati u svojim ofanzivnim dejstvima na evropskom ratištu, pri čemu posebnu novinu predstavlja upotreba operativno-manevarskih grupa (OMG) kao bitno novog elementa operativnog poretka; (2) saznanjem da postojeća doktrina »pokretne« i »aktivne« odbrane ima brojne slabosti, od kojih je najizrazitija nemogućnost organizovanja duboke odbrane i relativno nizak nivo inženjersko-tehničke pripreme odbrambenih položaja na prednjem kraju. Neki autori su iz toga izveli zaključak da »pokretna odbrana« više vodi računa o tome kako da izbegne poraz nego kako da odnese pobedu. Utoliko pre što se oba koncepta — i »aktivne« i »pokretne« odbrane zasnivaju, prvenstveno, na upotrebi nuklearnog oružja, a kada je o njemu reč — ono može više da koristi snagama VU nego armijama NATO pod pretpostavkom da snage NATO budu sabijene na relativno mali prostor. Ta okolnost postaje još nepovoljnija iz razloga što efektivni NATO neće biti mnogo jači ni u trenucima krize.⁶ Iako postoji zajednička operativna koncepcija i opšti odbrambeni plan Vrhovne komande NATO, ishod dejstava zavisice od angažo-

⁶ U članku *Strategic concepts for the 1980's*, »Military Review«, april 1982, puk. W. Standenmaier komentariše pomenutu tezu: »Današnja strategija SAD orijentisana u Evropu i programi njenog sprovođenja pokazuju ozbiljan raskorak između vođenja početnog perioda rata i sposobnosti da se borba produži za duže vreme.«

vanja nacionalnih snaga ponaosob, a to znači od realizacije njihovih doktrinarnih stavova. Zato se u poslednje vreme sve češće ukazuje na »široku odgovornost komandanata isturenih armijskih korpusa, koji se angažuju od strane šest nacija«. U tom kontekstu upozoreno je na nekoliko bitnih pretpostavki neophodnih za uspešno realizovanje odbrambenih zadataka snaga NATO.

(1) Odbrambene operacije armija NATO treba da se izvode saglasno usvojenoj koalicionoju doktrini »isturene odbrane«, sa naglašenom ofanzivnošću. Njenu suštinu izložio je general B. Rogers, komandant snaga NATO, sledećim rečima: »Komanda NATO za Evropu može da ostvari veću dubinu svoje odbrane ukoliko znatno povećava domet vatre svojih konvencionalnih sredstava ispred prednjeg kraja borbene zone i na taj način spreči snage drugog ešelona neprijatelja da izbiju na prednji kraj bojišta i ojačaju snage svog prvog ešelona.«⁷ Drugim rečima, smisao modifikovane doktrine upotrebe oružanih snaga NATO na evropskom ratištu svodi se na dva komplementarna dejstva — istovremenu odbranu na prednjem kraju i sinhronizirane napade na operativno-manevarske grupacije i snage drugih ešelona protivnika u dubini, a sve sa ciljem da se povrati prednji kraj odbrane i stvore optimalni uslovi za prelazak u protivofanzivu. Jedna dejstva uslovljavaju i potpomažu druga, i obratno. Upornom i žilavom odbranom na prednjem kraju štite se snage i sredstva predviđeni za udare po ešelonima operativnog rasporeda neprijatelja u dubini, odnosno napadom na snage u dubini slabi se pritisak prvih ešelona protivnika na odbranu na prednjem kraju, što objektivno vodi stvaranju povoljnijeg odnosa snaga. Problem je, prema tome, u sledećem: šta učiniti da se drugim ešelonima i operativno-manevarskim grupama (OMG) nanese takvi gubici koji će onemogućiti njihovo uvođenje u borbu ili bar usporiti i paralisati njihovo dejstvo. Najviši organi NATO isključuju mogućnost napuštanja širih teritorija radi dobijanja u vremenu ili koncentracije snaga. Naprotiv, insistira se na bržem prenošenju dejstava na teritoriju protivnika i istovremenim maksimalnim udarima po svim ešelonima i rezervama u dubini, što je general Brugmann nazvao »aktivnom i ofanzivnom operativnom doktrinom«. Da bi se to postiglo, rečeno je na skupu, neophodne su ne samo brze i kvalitativne promene u domenu ratne tehnike i vojnotehnološkom razvoju u celini već i mnoge organizacijsko-formacijske i strukturalne korekcije i dopune u pojedinim vidovima i rodovima, posebno u kopненоj vojsci. Jedna

⁷ B. Rogers, *Sword and Shield: ACE AHOCK of Warsaw Pact Follow on Forces*, »NATO Sixteen Nations«, 1/83.

od njih je i orijentacija na formiranje tzv. lakih jedinica, koje bi u novom odbrambenom konceptu dobile najšire mogućnosti upotrebe.

(2) Odbrana mora da se izvodi energično, jer se jedino tako može preoteti inicijativa. Svaka statičnost je pogubna, ponovljeno je u raspravi nekoliko puta, pogotovo ako je lišena elementarnog operativnog načela prema kojem odbrana mora da se odlikuje visokim stepenom intenziteta. Drugim rečima, doktrina NATO insistira na dinamičnoj, aktivnoj i pokretljivoj odbrani, oslobođenoj statičnih dogmi i šablona. Taj zahtev je postao aktuelan naročito u poslednjih nekoliko godina od kako su sovjetske oružane snage usvojile nova konceptijsko-doktrinarna rešenja u vođenju napadnih operacija sa operativno-manevarskim grupama kao jednim od bitnih elemenata operativne doktrine.⁸

c) *Pravci vojnotehnološkog razvoja*

Imajući u vidu postojeće i potencijalne trendove ekonomskog razvoja članica NATO, kao i zemalja suprotnog bloka, moguće je, sa relativno visokim stepenom sigurnosti, utvrditi i pravce tehnološkog progressa u osnovnim oblastima ratne tehnike. Iznet je podatak da vojni izdaci članica NATO već godinama osciliraju, približno, na nivou 5—7 odsto bruto nacionalnog dohotka, te da će se i u narednim godinama povećavati po stopi 2—4 odsto, jer na tome posebno insistira SAD.⁹

U razvoju konvencionalnih sredstava ratne tehnike kopnene vojske naglašene su komponente koje su najneposrednije u funkciji realizovanja doktrinarnih načela upotrebe pojedinih rodova, kategorija i vrsta jedinica, odnosno operativnih i taktičkih združenih sastava. *Oklopna vozila*: zahteva se veći stepen pokretljivosti, zaštite i vatrene moći za tenkove i oklopne transportere. Trupne starešine traže oklopno vozilo koje će omogućiti brže izviđanje i koje će garantovati veću tačnost i preciznost gađanja, na principu »jedno zrno za jedan cilj«. Ubrzano se radi i na tipizaciji laserskih uređaja i sistema za noćno pasivno nišanje.¹⁰ *Artiljerija*: u skoroj budućnosti moguće je očekivati potpunu zamenu artiljerije na motornu vuču

⁸ Detaljnije o tome govori se u članku *Neka gledanja na Zapadu na upotrebu operativno-manevarskih grupa u sovjetskoj kopnenoj vojsci i problemi odbrane zapadne Evrope*, »Vojno delo« br. 2/87.

⁹ *The Defense Budget*, »Air Force Magazine«, mart 1987.

¹⁰ Američki tenk M-1 »ABRAMS« zadovoljava većinu pomenutih zahteva: ima sendvič-oklop, operativnu brzinu do 70 km/čas, može da gađa ciljeve u pokretu, ima opremu za dnevna i noćna dejstva.

samohodnim vrstama i tipovima artiljerije — većeg dometa, preciznosti i učinka. Verovatno će biti uvedene u naoružanje i nove generacije raketnih sistema većih kalibara. Konstruktori artiljerijskih oruđa orijentišu se u tri smera: da poboljšaju pokretljivost svih kategorija artiljerijskih oruđa, da im obezbede bolju oklopnu zaštitu, i da osetno poboljšaju performanse gađanja. *Protivoklopna sredstva*: do kraja ove decenije može se očekivati masovno uvođenje u naoružanje protivoklopnog oružja sa laserskim zracima, i osetno jačanje vazdušne protivoklopne komponente.¹¹ Slični trendovi su i u modernizaciji ostalih vrsta naoružanja i sredstava ratne tehnike: za elektronska i protivelektronska dejstva, za rukovođenje i komandovanje, za izviđanje na velikim daljinama i dr.¹²

2. Uloga nemotorizovane pešadije

Na osnovu dominantnih teza u referatima generala Skutera (Scotter), Kresena (Krosssen) i Ričardsona (Richardson), moguće je zaključiti: *prvo*, da vodeće armije NATO ostaju i u narednom periodu pri doktrinarnom stavu da je pešadija (motorizovana i nemotorizovana) jedan od dominantnih rodova vojske na bojištu, i *drugo* — da će ona i u budućnosti zadržati zapaženu ulogu u okviru kopnene vojske. Time se ne negira i ne devalvira uloga, značaj i funkcija ostalih rodova — naglašavali su učesnici rasprave. Svrha skupa nije bila da rehabilituje pešadiju ili da najavi njenu renesansu, već da što objektivnije i realnije sagleda sve bitne komponente i odrednice njenog egzistiranja i funkcionisanja na evropskom ratištu, prvenstveno na centralnoevropskom vojištu. U taj ugao posmatranja simbolično se uklapala i misao načelnika generalštaba oružanih snaga SR Nemačke: »Krenuo sam u leto 1941. godine na istočni front, u kampanji 'Barbarosa', kao komandir tenkovske čete da bi posle pet meseci teških borbi stigao pred Moskvu kao komandant pešadijskog bataljona, čije su ljudstvo sačinjavali pripadnici moje tenkovske čete. Svi tenkovi su bili već uništeni, a i onih nekoliko koji su ostali — nisu više bili za upotrebu.«

¹¹ Najnoviji tip borbenog helikoptera *AH-64 APACHE* u naoružanju KoV SAD tipičan je predstavnik poslednje generacije vazdušne protivoklopne komponente. Osnovni mu je zadatak uništavanje oklopnih vozila. Naoružan je automatskim topom 30 mm i pt raketama treće generacije *HELLFIRE*, koje višestruko nadmašuju PT oruđa *TOW* većom brzinom gađanja, kraćim vremenom leta do cilja i većom mogućnošću lansiranja izvan zone PVO.

¹² Šire o tome videti: pukovnik mr Dušan Banjac, *Elektronska borba u protivvazdušnoj odbrani*, Vojnoizdavački i novinski centar, Beograd 1986.

a) *Doktrinarni stavovi Velike Britanije*

Izložio ih je general William Scotter, komandant britanske armije na Rajni, naglašavajući u početku da se »britanski generalštab već godinama intenzivno bavi izučavanjem problema upotrebe nemotorizovane pešadije«, te da je i za njega to još uvek velika nepoznanica, mada je u drugom svetskom ratu stekao bogato borbeno iskustvo kao pripadnik »lake« pešadije i kao pešadinac u okviru oklopne divizije.

Sredinom prošle decenije generalštab Velike Britanije izveo je opitnu vežbu na Jitlandu, u kojoj je želeo da proveri mogućnosti realizovanja određenih taktičkih postupaka i rešenja pri upotrebi lake vazdušnoprenosne pešadijske brigade. Već krajem prvog dana zaključeno je da bi se brigada mogla uspešno suprotstaviti oklopnim i motorizovanim snagama protivnika mora dejstvovati na nekonvencionalan način. Prema oceni trupnih komandanata, to se može postići veštim korišćenjem zemljišta (posebno manjih šuma i seoskih naselja) i odgovarajućim borbenim poretkom nemotorizovane pešadije i artiljerije, pri čemu, po mišljenju većine, dominantnu ulogu ima fortifikacijsko uređenje zemljišta. Zagovornici suprotne teze dokazivali su, međutim, da nemotorizovana (laka) pešadija nema nikakvih šansi ako sama dejstvuje protiv oklopnih i motorizovanih snaga neprijatelja, da od nje ne treba ni očekivati aktivno učešće u pokretnoj borbi oklopnih formacija, i konačno — da ona ima izgleda da preživi jedino ako tesno sadejstvuje motorizovanim i oklopnim jedinicama.

Odgovor je potražen u istorijskim analogijama. Kao najpoučniji primer uzeta je operacija *Goodwood*, izvedena 18—19. jula 1944. godine u Normandiji, kada je jedan slabiji odred Nemaca, jačine puka, uspeo da zadrži juriš tri britanske oklopne divizije na frontu od 8 milja (oko 15 km). Zemljište na kojem je izvedena operacija imalo je manje-više karakteristike centralnoevropskog vojišta: otkriven prostor, razasuta sela na međusobnom udaljenju oko 3 km, šumarci nepravilnog oblika, potoci i male rečne doline. Svestan potpune inferiornosti u ljudstvu i tehnici, nemački komandant odbrambenog sektora opredelio se za raspored svojih snaga, posebno artiljerije, kojim će maksimalno kompenzirati nepostojanje vazduhoplovne podrške, što je za Britance predstavljalo potpuno iznenađenje. Nemačka poljska artiljerija bila je razmeštena tako da bočno i iz pozadine tuče britanske tenkove, a kako je efikasan domet samohodnih topova kalibra 75 mm bio do 1.500 m (polovina odstojanja između sela), go-

tovo svi tenkovi su upadali u unakrsnu vatru, čime je ubrzo slomljen njihov napad. Od oko 850 tenkova koliko ih je učestvovalo u operaciji — uništeno je 437, a Nemci su izgubili skoro šest puta manje — 75.

Na iskustvima iz operacije *Goodwood* trupni komandanti britanske armije zasnivali su svoja uverenja u to da u određenim operativno-taktičkim uslovima i na topografsko pogodnom zemljištu postoje realne mogućnosti za zadržavanje oklopnih i motorizovanih snaga protivnika, pod pretpostavkom da postoji visoki stepen žilavosti i mobilnosti odbrambenog poretka. Kao načelnom, takvom stavu niko nije stavljao ozbiljniji prigovor, izuzev što su mnogi analitičari izrazili drugu sumnju: to što su uspjeli Nemci protiv armije Velike Britanije u operaciji *Goodwood* ne znači da će i Britanci uspeti u sličnim uslovima protiv sovjetskih snaga u nekoj novoj ratnoj situaciji. General Scotter je istakao da se o potencijalnom protivniku zna i mnogo i malo; mnogo više o dostignućima u tehnici i razvoju borbenih sistema, a mnogo manje o realnim vrednostima i mogućnostima jedinica i njihovih komandanata. Na Zapadu postoji čak i određeni stereotip kada je reč o sovjetskoj armiji: da je umnogome zarobljenik svojih vlastitih iskustava i nedovoljno prijemčiva za uticaje sa strane; da počiva na krutoj disciplini i subordinaciji, sa nedovoljno elastičnim komandovanjem i rukovođenjem; da celokupnu doktrinu dejstava na kopnu zasniva na masovnim udarima snažnih grupacija oklopnih i mehanizovanih snaga, potpomognutih razornom vatrom artiljerije, raketnog oružja i avijacije. Sve je to tačno, ali samo relativno. Kao što ne postoji apsolutna istina u procenjivanju vrednosti bilo kojeg elementa i činioca borbene situacije, tako ne postoje ni nepromenljive slabosti. Zato je pred svim organima i naučnim institucijama NATO značajan zadatak da se analiziraju stvarni kvaliteti, dobre i loše strane potencijalnog protivnika, jer se jedino tako može dobiti pouzdan odgovor na pitanje: kakve su realne šanse i mogućnosti motorizovanih i nemotorizovanih jedinica NATO.

Raščlanjavanje odnosa pešadija — oklopne jedinice iniciralo je održavanje brojnih ratnih igara, koje su izvedene u periodu od pet godina, i čiji je krajnji efekat sveden na definisanje određenih doktrinarnih stavova. Početna taktička ideja ratne igre oslanjala se na odbrambene okvire operacije *Goodwood*, a u izvođenju odbrane je angažovana nemotorizovana pešadija naoružana protivoklopnim raketama *MILAN*. Izabrano je zemljište severozapadne Evrope, sa mnoštvom šuma, seoskih naselja i manjih gradova, jer je tu bilo naj-

pogodnije instalirati protivoklopna oružja za bočna dejstva i napade iz pozadine. Za svako selo određena je grupa vojnika jačine voda sa dva lansera POR *MILAN*, s tim što je veći broj lansera trebalo da dejstvuje u ulozi »slobodnih strelaca« protiv komandnih vozila, na raskrsnicama puteva i mostovima.

Prva serija ratnih igara izvedena je u uslovima veoma nepovoljnog odnosa snaga: 20 tenkovskih i motorizovanih pešadijskih bataljona »crvenih« protiv tri nemotorizovana bataljona »plavih«. Rezultati su, po oceni generala Scottera, bili zadovoljavajući. Za drugu seriju ratnih igara izabrano je zemljište sa manje prirodnih prepreka, ali sa nešto više naseljenih mesta, kako bi se i u takvim uslovima proverilo dejstvo vođenih protivoklopnih raketa, a u trećoj seriji su obostrano uključene u igru kombinovane oklopno-mehanizovane formacije.

Analizirajući stečena iskustva i postignute rezultate, došlo se do nekoliko zaključaka šireg značaja.

(1) Prilikom određivanja jačine i sastava pešadijskih jedinica za izvršenje odbrambenih zadataka, posebno pri preciziranju okvira i načina njihovog dejstva, mora se uvek postupati zavisno od konkretnih operativnih i geotopografskih uslova. Primenjena taktika ne sme da bude uokvirena tipiziranim merilima i šablonima, niti su u njenom koncipiranju dozvoljeni stereotipi.

(2) Pokazalo se da je veoma teško ocenjivati efikasnost dejstva protivoklopnog oruđa protiv velikog broja ciljeva samo na osnovu njihove brzine gađanja. Najbolji rezultati postizani su kombinovanim dejstvom protivoklopnih oruđa sa vatrom tenkova i topova, jer se međusobno dopunjuju.

(3) Na mnogim vežbama uočeno je da grupe vojnika koje privremeno ostanu na bojištu bez svojih starešina naglo gube svojstva organizovane celine, i prestaju da se bore. Prema mišljenju većine komandanata, u pitanju je nizak nivo obučenosti, što je nedozvoljeno u regularnoj vojsci, koju u ratu očekuju mnoga iskušenja. Uz to, očigledno je u pitanju i pomanjkanje borbene discipline.

(4) Pokrete manjih pešadijskih jedinica sa jednog položaja na drugi ili u procesu pregrupisavanja moguće je izvoditi samo pod zaštitom noći, dimnih zavesa i vatre artiljerije. Iskustvo je pokazalo da je najracionalnije rešenje ako svaki pešadijski bataljon dobije do vod lakih oklopnih vozila — točkaša.

b) *Iskustva armije SAD*

Kraći rezime o iskustvima kopnene vojske SAD u pogledu upotrebe pešadije izložio je general F. Kroessen, komandant centralne grupe armija u Evropi. Njegova polazna teza svedena je na konstataciju: niko nije u stanju da dokaže prednost bilo kojeg klasičnog oružja nad pešakom. Za dokaz te tvrdnje analizirao je rat u Vijetnamu, kao i neke primere iz drugog svetskog rata i izraelsko-arapskog rata 1973. godine, naglašavajući pri tom da pripada onoj kategoriji oficira koji »čvrsto veruju u pouke istorije«.

Za one koji se oduševljavaju tenkovima i nekritički ih proglašavaju odlučujućim činiocem borbe na kopnu, podsetio je na katastrofu 24. tenkovskog korpusa Crvene armije na istočnom frontu 1943. godine, kada su ga Nemci odsekli od vlastite pešadije i uništili u toku jednog dana, i izraelsku diviziju »Adon« u junskom ratu 1973. godine, koja je za nekoliko časova izgubila kompletan tenkovski bataljon, koji je krenuo u prodor bez pešadijske zaštite. Takvih i sličnih primera moguće je navesti sa svih frontova drugog svetskog rata i iz novije istorije, ali svi oni ne daju za pravo vojnim teoretičarima i komandantima koji zagovaraju isključivo jedan ili drugi koncept: pešadijski ili tenkovski. Ratna praksa je potvrdila da su najefikasniji rezultati postizani kombinovanom upotrebom oba roda, i da sva posleratna opitovanja na vežbama i manevrima nisu dovela u pitanje oportunističke doktrinarne postavke.

U literaturi se često može pročitati mišljenje pojedinih oficira kako je najbolje protivtenkovsko oružje — drugi tenk. Mada u takvom shvatanju ima određene logike, jer su u tenku zaista najcelishodnije spojene snaga vatre, pokreta i oklopne zaštite, ipak takva teza ne može biti prihvatljiva za sve uslove i situacije. U severnoj Africi npr. feldmaršal Romel, kome se ne može osporiti komandantski talenat, nikada nije dozvoljavao svojim potčinjenima da se upuštaju u taktiku »tenk na tenk«. U svakoj fazi borbe povezivao je dejstvo tenkova sa protivtenkovskim oružjem, poljskom artiljerijom i pešadijom, jer je bolje od drugih shvatio da tenkovi bez pešadije nikada ne garantuju potpuni uspeh. To je potvrdio svojom izjavom i general Gott, komandant britanske oklopne divizije u severnoj Africi: »Najveću zaslugu za slamanje ofanzive oklopne armije feldmaršala Romela dugujemo upornosti i izdržljivosti britanske i indijske pešadije.«

Na gotovo identičnom pustinjskom tlu Sinaja slomljena je tri decenije kasnije (juna 1973. godine) i ofanziva izraelskih oklopnih

snaga. Egipćani su svoje tenkove zadržali u relativno dubokoj pozadini kao mamac Izraelcima, a na granicu su isturili pešadijske borbene grupe naoružane protivoklopnim projektilima *SAGGER* i ručnim bacačima, stvarajući tako duboko ešoloniran i solidno organizovan odbrambeni pojas, koji su iz pozadine štitili snažnom vatrom artiljerije. Već u prvom sudaru armija Izraela je izgubila kompletan oklopni bataljon (upao je u zasedu), i taj gubitak nije više mogla da nadoknadi. Još gore je prošla 1. tenkovska divizija sirijske armije na Golanu (oko 80 odsto uništenih tenkova), jer je uvedena u borbu bez vatrene podrške i sadejstva sa pešadijom, artiljerijom i avijacijom, na zemljištu koje je izraelska armija posejala gustim protivtenkovskim preprekama.¹³

Zaključak se, kaže general Kroessen, sam nameće: ako je veštom i aktivnom upotrebom pešadije bilo moguće postići takve uspehe na pustinjском tlu, bez vegetacije, naseljenih mesta, vodenih tokova i sl. — nema nikakvog razloga da se sumnja u još bolje rezultate njene upotrebe na evropskom ratištu, posebno njegovom središnjem delu. U ovoj regiji, gusto pošumljenoj, brdovitoj i naseljenoj — moguće je i manjim snagama, na nivou pešadijskih taktičkih grupa, dobro naoružanih i opremljenih protivoklopnim oruđima svih vrsta i kalibara, međusobno povezanih i podržavanih vatrom i aktivnim dejstvima, postići još veće uspehe u zadržavanju i slamanju ofanzive protivnika, pod uslovom da starešinski kadar bude na nivou zahteva savremenog ratovanja. Zato je i neprihvatljiva teza, koja se ponekad može pronaći u stručnoj literaturi, kako »laka pešadija ne može, navodno, da preživi u Evropi jer nije u stanju da se kreće dovoljno brzo da bi se suprotstavila napadu tenkova, odnosno da masovna i koncentrična vatra artiljerije može uspešno da dejstvuje po pešadiji čak i kada se ona nalazi na pripremljenim odbrambenim položajima«. Gube se iz vida dve činjenice: (1) da je pešadija rod vojske koji ima zadatak da posedne, utvrdi i brani određene otporne tačke i položaje na zemljištu, a ne da goni tenkove na bojištu i preduzima protivnapade protiv oklopnih grupacija; (2) u svim armijama postoje brojni primeri koji potvrđuju pravilo da pešadijske jedinice, čak i veći sastavi, mogu preživeti ne samo masovnu i koncentričnu vatru artiljerije, nego i kombinovanu vatru artiljerije, tenkova i avijacije, i da su svoje položaje napuštale tek kada ih je na to, u bliskoj borbi, prisilila pešadija protivnika. To je potvrdilo i iskustvo američkih snaga u Vijetnamu: redovno su nailazile na čvrst

¹³ *Četvrti arapsko-izraelski rat*, Generalštab JNA, Beograd, 1974.

i žilav otpor taktičkih grupa i manjih jedinica Vijetnamaca posle intenzivnog bombardovanja i razaranja njihovih položaja, čak i kada su ti vatreni udari bili dugotrajni, koncentrični sa zemlje, iz vazdušnog prostora i sa mora, i kada je malo ko očekivao da ima preživelih.

U dnevniku generala Patona, proslavljenog američkog komandanta iz drugog svetskog rata, nalaze se i mnoge opservacije o ulozi i upotrebi pešadije, koje potvrđuju doktrinarni stav kakav danas imamo — kaže general Kroessen. Paton je smatrao da je najbolja struktura modernih armija ako se sastoje od tri pešadijske i jedne oklopne divizije, pri čemu je odnos 3:1 u korist pešadije zagovarao iz sledećih razloga: (1) pešadija omogućava najveću elastičnost upotrebe u borbi; (2) ima najizrazitije pozicione mogućnosti (statičku snagu), (3) garantuje najsigurnije obezbeđenje, i (4) omogućava najpouzdaniju odbranu. Prema njegovom mišljenju postoje tri vrste pešadije: padobranac — za razbijanje neprijateljskih položaja u dubini; laka pešadija — koja izviđa, »čisti« i štiti, i motorizovana pešadija — koja prati tenkove i sadejstvuje njima u eksploataciji uspeha i izvršenju protivnapada. Ne ulazeći u raspravu o tome koliko je takva podela primenljiva na savremene uslove, iskustva drugog svetskog rata su nedvosmisleno potvrdila da je na frontovima Evrope pešadija imala veliki značaj.

c) Doktrinarni pogledi u KoV SR Nemačke

U armiji SR Nemačke pešadija se definiše, u prvom redu, kao oklopna pešadija, koja se kreće i bori sa oklopnih i motornih vozila. Takav tretman se neće menjati ni u narednoj deceniji, jer je to u skladu sa ulogom i zadacima armije SR Nemačke u okviru »isturene odbrane« NATO na centralnoevropskom vojištu. Prema procenama vojnih teoretičara i planera, konfiguracija centralne Evrope predstavlja idealno tlo za masovnu upotrebu oklopnih jedinica i motorizovane pešadije, ali se odmah postavilo pitanje — kako dejstvovati na pošumljenom, gusto naseljenom i vodenim tokovima i komunikacijama ispresecanom zemljištu, kakvog u SR Nemačkoj ima preko 30 odsto.

Na osnovu stavova koji su zastupani u raspravi, može se zaključiti da se kopnena vojska SR Nemačke opredeljuje za kategoriju tzv. lake pešadije, kao dodatne komponente motorizovanoj pešadiji. Ona bi se upotrebljavala u onim rejonima i na onim zadacima gde uspešno može da zameni motorizovanu pešadiju, odnosno tamo gde motorizovana pešadija ne može efikasno da upotrebljava svoja vo-

zila. To su: šumska područja, močvarno i peskovito zemljište, brdsko-planinski rejoni, naseljena mesta uskih ulica i puteva, i sl. Takođe, jedinice lake pešadije mogu se transportovati helikopterima u dubinu operativnog poretka radi izvođenja protivdesantne borbe, kao i za čuvanje i zaštitu rejona pozadinskog obezbeđenja.

Laka pešadija bi se upotrebljavala na osnovu procene komandanta korpusa. To je nivo na kojem se donose odluke o kombinovanoj upotrebi motorizovane i lake pešadije, odnosno pešadije i oklopnih jedinica, s tim što su konkretna rešenja u ingerenciji komandi divizija. Svaka divizija ima u svom sastavu dva bataljona lake pešadije pod neposrednom komandom komandanta divizije; on ih prema potrebi može pridavati brigadama ili angažovati na drugi način u okviru borbenog rasporeda divizije. Pri tome, naglasak je na zadacima koje nisu u stanju da izvršavaju oklopne jedinice i jedinice motorizovane pešadije, pogotovo na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu, gde se od lake pešadije očekuje veća poziciona stabilnost u odbrani.

Sličan zahtev postavlja se i u pograničnom rejonu, s obzirom na jedan od osnovnih principa »isturene odbrane« koja isključuje mogućnost napuštanja većeg zemljišnog prostora bez dugotrajne i uporne borbe. Na izuzetnu složenost ovog problema posebno je ukazivao general Brugmann: komandanti operativno-taktičkih i operativnih jedinica suočeni su sa obavezom da optimalno usklade dva protivrečna zahteva — relativno striktne vezanosti za svoj odbrambeni rejon u blizini granice, sa jedne, i maksimalne operativne slobode na širem geografskom prostoru, sa druge strane. Jedinice lake pešadije, prema njegovom mišljenju, ne smeju da sputavaju komandante brigada i divizija, niti da svojom neelastičnošću usporavaju brze pokrete mehanizovanih snaga i otežavaju im izvođenje aktivnih borbenih dejstava i preotimanje inicijative. Zato im se i dodeljuju zadaci »drugog reda«, posebno na manevarskom zemljištu i zemljištu prohodnom za tenkove.

3. Osnovna obeležja lake pešadije KoV SAD

U izučavanju postojeće strukture i organizacije kopnene vojske u ovoj i narednoj deceniji, SAD su posebnu pažnju posvetile jačanju konvencionalne komponente u Evropi. Prema rečima S. Hantingtona »strategija odvrćanja u proteklih nekoliko godina sve se više pomera u pravcu konvencionalnih snaga, odnosno sve se više ističe

značaj odvrtaćanja protivnika upotrebom konvencionalnih snaga. Razlozi su sledeći: postizanje strategijskog nuklearnog pariteta između SAD i SSSR-a; sve veća sovjetska dostignuća i sve izraženija dominacija u oblasti nuklearnih snaga ratišta; neprekidni razvoj, a u nekim domenima i povećana superiornost sovjetskih konvencionalnih snaga.¹⁴ S obzirom na takvu procenu, koju je još eksplicitnije izrazio general Rodžers, postavilo se pitanje: kako i čime ojačati jedinice kopnene vojske na evropskom ratištu, posebno na centralno-evropskom vojištu, a da to ne dovede u pitanje celokupni strategijski koncept SAD na globalnom nivou.¹⁵ Pri tome su uzete u obzir sledeće činjenice: da je u Evropi već stacionirano oko 200.000 pripadnika KoV SAD, uglavnom na teritoriji SR Nemačke, i da su mali izgledi da se ovaj kontingent osetno pojača u narednih nekoliko godina; da većinu snaga KoV čine tzv. teške jedinice — oklopne i mehanizovane, dok je broj »lakih« jedinica gotovo simboličan; da su za sada ograničene mogućnosti prebacivanja snaga iz SAD u Evropu zbog nedovoljnih pomorskih i vazduhoplovnih kapaciteta za prevoz. Samo za prevoz vazdušnim putem jedne pešadijske divizije potrebno je 1.660 avio-poletanja transportnih aviona, što znači da bi postojećoj floti aviona tipa C-5 i C-141 bilo potrebno 11 dana da izvrši zadatak.¹⁶

Rešenje pomenutih problema potraženo je u formiranju divizija lake pešadije. Prema izjavi generala W. R. Richardsona, komandanta Komande za obuku i doktrinu KoV, Amerikanci kada govore o lakoj pešadiji podrazumevaju obe njene kategorije — i vazdušnoprenosnu i vazdušnopokretnu. U oba slučaja razmatraju se organizacijsko-formacijske i tehničko-tehnološke mogućnosti za njihovo dejstvo u svim geografskim oblastima, što proizlazi iz osnovnog doktrinarnog stava o prisustvu vojnih snaga SAD u svim delovima sveta. Te snage, kaže general Richardson, nazivamo »snagama strategijske pokretljivosti«, a opremljene su i obučene za operacije na planinskom zemlji-

¹⁴ S. P. Hantington, *Conventional Deterrence and Conventional Retaliation in Europe*, »International Securix«, 1983.

¹⁵ General B. W. Rogers izrazio je ovu dilemu na sledeći način: »Mnogi su smatrali da je dovoljno da konvencionalne snage NATO budu u stanju da izdrže dovoljno dugo ofanzivu koju bi preduzele snage Varšavskog ugovora dok se ne donese konačna odluka u vezi sa nuklearnim odgovorom NATO. Međutim, u ovoj eri nuklearnog pariteta, postoji opasnost da Sovjeti procene da su dovoljno jaki da ostvare brzu pobedu samo konvencionalnim snagama, i da su isto tako dovoljno jaki da nas svojim nuklearnim mogućnostima odvrate od upotrebe vlastitih nuklearnih sredstava«. — *The Atlantic Alliance: Prescriptions for a Difficult Decade*, »Foreign Affairs«, Summer, 1982.

¹⁶ W. P. Franz, *New Concepts Key to Light Divisions Potential*, »Army Times«, 12. III 1984.

štu, u naseljenim mestima, u tropskim rejonima, u džungli i na Arktiku — ukratko, imaju univerzalnu namenu.¹⁷

Pri planiranju organizacije lake divizije za evropsko ratište, posebno za njegov centralni region, uzete su u obzir, pre svega, specifičnosti njegovog geografskog i operativno-strategijskog karaktera, kao i snaga, preimućstvo i doktrina potencijalnog protivnika. Po proceni štabova NATO, prednosti suprotnog bloka svode se, u suštini, na dva elementa: (1) izbor vremena i mesta napada, (2) nametanje svog modela ofanzivnih operacija. Kako će nosilac dejstava biti, najverovatnije, snažne oklopnomehanizovane i motorizovane grupacije, koje će napadati u masi, za NATO se osnovni problem svodi na pitanje — šta učiniti da bi se zaustavila ta »lavina« i kako joj efikasno parirati. U tom kontekstu vođene su i rasprave o ulozi pojedinih rodova kopnene vojske, posebno o lakoj pešadiji.¹⁸

Generalštab KoV opredelio se za takav tip lake divizije koja se može efikasno upotrebiti na celokupnom evropskom ratištu. Ocenjeno je da je za takvu namenu najpogodnija postojeća pešadijska divizija, s tim što u njoj treba izvršiti mnoge modifikacije. Prema izveštaju ministra odbrane K. Vajnbergera za fiskalnu 1986. projekcija razvoja snaga KoV SAD do kraja tekuće decenije predviđa formiranje ukupno 18 lakih divizija, od čega osam u aktivnoj KoV, šest u Nacionalnoj gardi KoV, tri u aktivnoj mornaričkoj pešadiji i jedna u rezervi mornaričke pešadije.¹⁹ U poređenju sa postojećim divizijama, laka divizija ima sledeće osobenosti: (1) povoljniji odnos borbenih i neborbenih elemenata — 2,7:1 dok je u pešadijskoj diviziji taj odnos 2:1; (2) bolje je prilagođena za izvođenje borbenih dejstava u urbanim sredinama, gusto pošumljenim i teže prohodnim rejonima, i u različitim klimatskim i vremenskim uslovima; (3) bolje je obučena i organizovana za izvođenje vazdušnih desanata; (4) bolje

¹⁷ Detaljnije o tim snagama i principima njihove upotrebe videti: pukovnik Žarko Šotra, *Snage za brze vojne intervencije — gotove snage za iznenadna ofanzivna dejstva*, »Vojno delo« br. 1/86, str. 173—192.

¹⁸ E. C. Ludvigsen, *Elite Light Divisions Among Major Focuses in '85 Army Budget*, »Army« apr. 1984; L. Carney, *Wickham Says — Time is Right' to Create Light Divisions*, 1983; W. P. Franz, *Light, Flexible, Mobile Corps Needed*, »Army Times«, oct. 1983; *7th Infantry Divisions to be Reorganized into Light Division in FY '85*; »Army Times«, 12. dec. 1983; L. Carney, *Army Seeks 2 New, 2 Converter Light Divisions*, »Army Times« 9. jan. 1984; D. Middleton, *For US Army, New kind of In- Division*, »The New York Times«, 19. feb. 1984; W. P. Franz, *New, Concepts Key to Light Divisions Potential*, »Army Times« 12 march 1984; J. F. Hollingworth, *US Army Retired — The Light Division*, »Armed F. J. International«, oct. 1984; W. Olson, *The Light Forces Initiative*, »Military Review«, jun 1985.

¹⁹ C. Weinberger, *Annual Report to the Congress Fiscal Year 1986*, Washington, D. C. 1985.

je prilagođena za dejstva u pozadini; (5) višestruko je jeftinija i lakša za održavanje, materijalno obezbeđenje i sve vrste podrške. Slabija je u sledećem: mnogo je manje pokretna (osim ako joj se ne dodele dopunska sredstva za prevoz vazdušnim i kopnenim putem); ograničena je uglavnom na minobacače i haubice 105 mm, odnosno minimalnu neposrednu vatrenu podršku; osetljivija je na dejstva teške artiljerije i nuklearnohemijske udare; na otkrivenom zemljištu teško može da se odupre i preduzme efikasne protivmere na napad oklopnih i mehanizovanih jedinica protivnika.

Laka divizija ima u svom sastavu nešto preko 10.000 ljudi, što je za 7.000 — 9.000 vojnika manje nego u standardnoj pešadijskoj diviziji. Prema podacima objavljenim u časopisu »Military Review«, njena struktura obuhvata, načelno, sledeće elemente: tri pešadijske brigade (sa ukupno 9 pešadijskih bataljona), tri diviziona haubica kalibra 105 mm, helikoptersku brigadu (štab i štabna četa, 2—3 čete helikoptera za podršku, bataljon jurišnih helikoptera i izviđački bataljon), jedinice obezbeđenja: četetu vojne policije, bataljon veze, bataljon PVO i inženjerijski bataljon, i pozadinu (bataljon za održavanje, bataljon za snabdevanje, sanitetski bataljon, pozadinsku četetu i dr.)²⁰ Za prevoz pešadijskih jedinica upotrebljavaće se, najverovatnije, novi tip vozila — točkaša, velike pokretljivosti i višestruke namene. Planirano je da svaki bataljon ima po 33 takva vozila (svako kapaciteta 11 ljudi).

Rezimirajući rezultate široke rasprave o opravdanosti i neophodnosti formiranja jedinica lake pešadije, D. Petracus u opsežnoj studiji *Laka pešadija u Evropi: strategijska elastičnost i konvencionalno odvrćanje* dolazi do zaključka da »uvođenje lake pešadije u strukturu američke KoV u Evropi treba da doprinese realizovanju tri cilja: (1) da američke kopnene snage u Evropi održe mogućnost konvencionalnog odvrćanja na postojećem nivou, i da ga čak povećaju ako je to moguće; (2) da poboljšaju strategijsku elastičnost kopnene vojske; (3) da obezbede uslove kako bi nove jedinice lake pešadije mogle stići u operativnu dubinu pre nego što sukob izbije.«

*

Nije slučajno što se u oružanim snagama NATO u poslednjih nekoliko godina intenzivno raspravlja o upotrebi pojedinih rodova kopnene vojske na evropskom ratištu, i što je u tom kontekstu dato

²⁰ D. H. Petracus, *Light Infantry in Europe: Strategic Flexibility and Conventional Detrence*, »Military Review« 12/84.

vidno mesto i jedinicama lake pešadije. Jedan od razloga za to, možda i najznačajniji, jeste pokušaj da se pronađe adekvatan odgovor na najnovije doktrinarno-operativne koncepcije Sovjetske armije o izvođenju napadnih operacija i upotrebi operativno-manevarskih grupa, ali su u ovom pogledu ostale još mnoge nepoznanice. Nesporo je, međutim, sledeće: ulogu i značaj lake pešadije ne treba precenjivati i posmatrati izolovano, izvan okvira postojećih zvaničnih doktrinarnih stavova i rešenja, pre svega doktrine »vazdušno-kopnene bitke« i koalicionog koncepta Komande snaga u Evropi — FOFA. U te okvire treba smestiti i organizacijsko-formacijske promene pojedinih vrsta i tipova divizija i brigada kopnene vojske, koje su izvršene u poslednje dve-tri godine i koje su još uvek u toku. Očigledne su dve tendencije: stalno jačanje tehničke opremljenosti rodova KoV zbog sve većih potreba i sve dinamičnijeg karaktera savremenih borbenih dejstava, a pre svega zbog njihovog visokog intenziteta, sa jedne, kao i sve fleksibilnije i elastičnije upotrebe pojedinih vrsta i tipova jedinica na teže prohodnom zemljištu i u urbanim sredinama — sa druge strane. Obe ove tendencije karakteristične su za sva tri evropska vojišta, ali je upotreba lakih jedinica verovatnija i logičnija na krilnim frontovima, što ne isključuje i centralnoevropsko vojište. Pri tome, naročito treba imati u vidu one elemente njihove unutarnje strukture koji im omogućavaju široki dijapazon dejstava: efikasno lako naoružanje, specijalnu opremu za izviđanje i dejstvo i snažnu helikoptersku (borbenu i transportnu) komponentu.

SUMMARY

DEBATE IN N.A.T.O. ARMIES ON THE USE OF NON-MOTORIZED INFANTRY IN THE EUROPEAN THEATRE OF WAR

A debate on the use of non-motorized infantry in the European theatre of war, held in Hamburg at a recent meeting of experts, focussed on two questions: (1) realistic chances and objective possibilities for an engagement of infantry of such type in all the three European theatres of operations, and (2) optimum solutions concerning its organization and equipment. In this framework was discussed also the structure of the so-called light infantry, i.e. an entire complex of questions concerning the non-motorized infantry.

An assessment has been generally reached that infantry has retained its vitality and power and that its role is not to be neglected, even in conditions where armoured-mechanized units would be massively used in battlefields. It applies particularly to hilly or mountainous and generally less pas-

sable terrain, which specifically prevails in the North and South European theatres of operations, although also the geomorphological structure of the middle-European region has been analysed in this context. Non-motorized infantry and so-called light units can be very suitable for operations on flank fronts, and also in urbanized areas in the Central European Theatre of Operations. In order that they will be made able for carrying out such operations, a need was stressed for their more flexible organization, a more powerful helicopter component, more efficient light armament and diverse command and control equipment. Light infantry units are considered a type of units able to fulfill most of these requirements.

RESUME

DEBATS THEORIQUES DANS LES ARMEES DE L'OTAN SUR L'EMPLOI DE L'INFANTERIE NON-MOTORISEE SUR LE THEATRE DE GUERRE EUROPEEN

Le débat sur l'emploi de l'infanterie sur le théâtre de guerre européen a la conférence de Hambourg tenue récemment a été axé sur deux questions: (1) chances réelles et les possibilités objectives de son engagement sur tous les trois théâtres de guerre, et (2) solutions optimales de son organisation et de sa composition technologique. Dans ce cadre-là il a été traité de la structure de l'infanterie dite légère, c'est-à-dire de l'infanterie non-motorisée prise dans son ensemble.

D'après une estimation générale, l'infanterie n'a pas perdu sa vitalité ni sa force et son rôle ne doit pas être négligé même dans les conditions d'un emploi massif des unités blindées et mécanisées. Cela est surtout valable dans les conditions de terrains de montagne et peu praticables qui caractérisent essentiellement les théâtre de guerre nord-européens et sud-européens, et dans lequel contexte a été analysée la structure géomorphologique de l'Europe centrale. L'infanterie non-motorisée et les unités dites légères peuvent être très convenables aux actions menées sur les ailes du front, mais aussi bien dans les milieux urbains du théâtre de guerre de l'Europe centrale. Pour les rendre aptes à ce type d'actions, on insiste sur leur formation souple, sur une composante héliportée plus importante, sur leur armement léger plus efficace et sur le divers équipement dont elles sont dotées en matière d'exécution et du commandement. L'on considère que les unités d'infanterie légère répondent à toutes les exigences ci-dessus mentionnées.

РЕЗЮМЕ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОБСУЖДЕНИЯ ВОПРОСОВ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
НЕМОТОРИЗОВАННОЙ ПЕХОТЫ НА ЕВРОПЕЙСКОМ ТЕАТРЕ
ВОЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ В АРМИЯХ НАТО

Обсуждение использования пехоты на европейском театре военных действий, проведенное на недавнем собрании в Гамбурге, было направлено на два вопроса: (1) реальная перспектива и объективные возможности для ее привлечения на всех трех европейских театрах войны, и (2) оптимальные решения в области ее организации и технологического состава. В рамках этого рассматривалась и структура так называемой легкой пехоты, то есть, комплекс немоторизованной пехоты в целом.

Общая оценка заключается в том, что пехота не потеряла своей живучести и силы и что ее роль нельзя недооценивать, даже в условиях массового использования броне-механизированных сил. Это особенно относится к высокогорной и трудно проходимой местности, являющейся характерной для северного и южного европейских театров войны, в связи с чем был проведен и анализ геоморфологической структуры Средней Европы. Немоторизованная пехота и так называемые легкие силы могут быть весьма выгодными для действий на фланговых фронтах, а также в городах в центральном европейском театре войны. При их обучении для этого вида действий особое внимание уделяется тому, чтобы они обладали более эластичными штатами, более мощным вертолетным компонентом, более аффективным легким вооружением и разнообразным оборудованием для проведения боевых действий и управления. Считается, что части легкой пехоты удовлетворяют почти все упомянутые требования.